

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

спеціальність	054 Соціологія	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	Соціологія	факультет	Факультет менеджменту, адміністрування та права
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ВИКЛАДАЧ

Воронянський Олександр Володимирович

Вища освіта – спеціальність історія та суспільствознавство

Науковий ступень - кандидат історичних наук 07.00.01 Історія України

Вчене звання – професор

Досвід роботи –35 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

- співавтор 4 профільних підручників та 3 посібників;
- автор 10 методичних розробок в галузі політичних наук;
- автор понад 50 фахових публікацій у галузі політичних наук (включаючи закордонні) та понад 250 публікацій наукового характеру в галузі суспільствознавства;
- співавтор 2 монографій з політичної проблематики;
- член організаційних комітетів ряду наукових, науково-практичних і науково-методичних конференцій та круглих столів; редактор та головний редактор ряду збірників наукових праць.

Телефон	0686077114	електронна пошта	voronyansky@btu.kharkov.ua	дистанційна підтримка	Moodle
---------	------------	------------------	----------------------------	-----------------------	--------

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	забезпечити формування у студентів розгорнутого уявлення про громадянське суспільство та його інститути, структуру, функції, ознайомлення з основними теоретико-методологічними підходами до аналізу громадянського суспільства та аналіз основних моделей громадянського суспільства, а також ролі у його функціонуванні громадських рухів легально-конструктивного спрямування. Крім того, метою дисципліни є ознайомлення студентів з основами та принципами взаємовідносин громадянського суспільства та держави, а також роллю й можливостями інституцій громадянського суспільства у вирішенні питань соціальної підтримки та соціального захисту в Україні.
Формат	лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання
Специфічні результати навчання і форми їх контролю	знати: основні віхи розвитку концепції громадянського суспільства у політично-правових ученнях; ключові положення теорії громадянського суспільства, розуміння його сутності, ознак, структури; сутність правової держави та основні закономірності її розвитку; поняття політичної системи громадянського суспільства, її структуру, суб'єктів, місце в ній держави; співвідношення громадянського суспільства і держави; природу влади; діалектику розвитку та співвідношення процесів управління та самоврядування у громадянському суспільстві; проблеми сучасної демократії та шляхи їх розв'язання; специфіку і проблему представницького і прямого правління в громадянському суспільстві; поняття феномену «свободи» (у тому числі, «політичної свободи») як ключової ідеї громадянського суспільства; основні форми громадянської активності; основні фактори розвитку різних систем громадянського суспільства; специфіку правового регулювання та його значення для розвитку громадянського суспільства. вміти: аргументовано відстоювати власну точку зору з позицій знання та розуміння діалектичного взаємозв'язку між правовою державою та громадянським суспільством; аналізувати стан і перспективи розвитку громадянського суспільства та окремих його складових (систем) з точки зору основних постулатів теорії держави і права; будувати професійну та буденну діяльність, виходячи з розуміння глобальності проблематики розвитку громадянського суспільства.; аналізувати процес становлення громадянського суспільства та культури громадянськості у незалежній Україні.
Обсяг і форми контролю	3 кредити ECTS (90 годин): 12 годин лекції, 18 годин семінарські заняття, підсумковий контроль – залік.
Вимоги викладача	вчасне та якісне виконання завдань, активність, командна робота
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Компетенції	СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій. СК10. Здатність здійснювати соціологічний супровід управління соціально-економічними процесами, в тому числі в сфері соціального захисту. СК12. Здатність здійснювати комплекс заходів щодо вирішення соціальних (соціально-економічних, соціально-політичних, освітніх, культурних та ін.) проблем, які безпосередньо чи опосередковано впливають на творення соціальних цінностей, формування соціальної безпеки індивідів і груп, задоволення їх соціальних потреб та інтересів.	Результати навчання	РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі. РН13. Вміти використовувати соціологічні знання, навички проведення соціологічного дослідження тощо для здійснення супроводу управління соціально-економічними процесами, в тому числі у сфері соціального захисту. РН15. Розробляти та реалізовувати заходи щодо вирішення соціальних (соціально-економічних, соціально-політичних, освітніх, культурних та ін.) проблем, які безпосередньо чи опосередковано впливають на творення соціальних цінностей, формування соціальної безпеки індивідів і груп, задоволення їх соціальних потреб та інтересів.
--------------------	--	----------------------------	--

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Розділ 1. Науково-методологічні засади досліджень громадянського суспільства.

Лекція 1.	Громадянське суспільство: сутність та функції.	Семінарське заняття 1 (СЗ 1)	Громадянське суспільство: сутність та функції.	Самостійна робота	Поняття, структура та функції громадянського суспільства. Інститути та функції громадянського суспільства. Моделі громадянських суспільств. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлення про нього. Громадянське суспільство: сутність і тенденції реформування. Громадянське суспільство: історичний і політологічний контекст. Соціополітична структура та функції громадянського суспільства. Моделі громадянських суспільств, їх характеристика.
Лекція 2.	Держава та громадянське суспільство.	СЗ 2	Держава та громадянське суспільство.		Громадянське суспільство як підсистема соціальної системи. Соціальні, економічні та політичні аспекти громадянського суспільства. Громадянське суспільство та права і соціальна держава. Структура громадянського суспільства: інститути, норми, культура, цінності. Правова держава як форма організації та діяльності державної влади. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Необхідність сталого розвитку громадянського суспільства. Поняття та класифікація цінностей як елементів громадянського суспільства.
Лекція 3.	Громадянське суспільство і демократія.	СЗ 3	Громадянське суспільство і демократія.		Поняття та умови функціонування демократії. Правова держава і демократія. Права людини та представницькі інститути демократії. Методи й механізми захисту прав людини. Інститут Уповноваженого з захисту прав людини. Демократія як система збалансування сил та інтересів і громадянське суспільство як її умова. Вплив політичної трансформації на форму громадянських суспільств. Поняття прав людини та сучасні дискусії щодо їх розуміння. Типологія прав людини. Методи й механізми захисту прав людини.
Лекція 4.	Теоретико-методологічні проблеми взаємодії демократичної та правової держави і громадянського суспільства	СЗ 4	Теоретико-методологічні проблеми взаємодії демократичної та правової держави і громадянського суспільства		Поняття правової держави. Різниця між традиційним та громадянським суспільствами. Громадянське суспільство: сфера приватних інтересів та індивідуального вибору. Правова держава як форма організації та діяльності державної влади. Громадянське суспільство як опонент і союзник правової держави. Громадянське суспільство: сфера приватних інтересів та індивідуального вибору.
Лекція 5.	Проблеми співвідношення повноважень органів	СЗ 5	Проблеми співвідношення повноважень органів місцевого самоврядування		Взаємодія влади та громадянського суспільства у формуванні й реалізації державної та місцевої політики. Стан застосування традиційних механізмів громадської участі на місцевому рівні. Законодавчі ініціативи щодо розширення можливостей громадської

	місцевого самоврядування і органів самоорганізації громадянського суспільства		і органів самоорганізації громадянського суспільства		участі у формуванні місцевої політики. Співвідношення категорій «управління» та «самоврядування»: характеристика основних підходів. Самоврядування як властивість громадянського суспільства: розуміння категорії. Доступ до публічної інформації в органах місцевого самоврядування. Поняття самоорганізації громадян (населення) як особливої якості громадянського суспільства та форми реалізації у правовій державі.
Розділ 2. Проблема реалізації громадянських суспільств в умовах глобалізованого світу.					
Лекція 6.	Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.	СЗ 6	Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства.	Самостійна робота	Поняття основних прав людини. Міжнародні стандарти основних прав людини. Система основних прав і свобод людини. Класифікація прав людини. Різноманітність підходів. Негативні і позитивні права. Особисті (громадянські) права. Політичні права та економічні права. Соціальні, культурні та екологічні права.
Лекція 7.	Громадська думка як інститут демократичного суспільства. Громадянська культура.	СЗ 7	Громадська думка як інститут демократичного суспільства. Громадянська культура.		Поняття і функції громадської думки. Проблеми інституалізації громадської думки в Україні. Потенційні і реальні ефекти впливу ЗМІ та Інтернету на розвиток і зміцнення громадянського суспільства. Поняття та основні виміри політичної і громадської культури. Взаємодія громадської думки і влади. Розвиток електронної демократії в Україні. Політична культура як громадська компетентність та її прояв у формі громадської участі.
Лекція 8.	Діяльність громадських організацій у демократичному суспільстві: теорія та практика.	СЗ 8	Діяльність громадських організацій у демократичному суспільстві: теорія та практика.		Відмінність статусу та функцій політичних партій та громадських організацій у суспільстві й у політичній системі. Види та функції громадських організацій. Юридичний статус громадських організацій. Міжнародні громадські організації та їх вплив на функціонування громадянського суспільства. Громадянське суспільство як мережа громадських організацій. Статус та ознаки громадських організацій (недержавність, неприбутковість, добровільність). Міжнародні громадські організації.
Лекція 9.	Проблеми існування громадянських суспільств в умовах глобалізованого світу.	СЗ 9	Проблеми існування громадянських суспільств в умовах глобалізованого світу.		Міжнародні аспекти становлення громадянських суспільств. Передумови формування інститутів громадянського суспільства в країнах світу. Становлення інститутів громадянського суспільства в Україні. Глобальне громадянське суспільство: суть, складові та особливості становлення. Проблеми розвитку громадянського суспільства за умов поглиблення євроінтеграційних процесів. Діалектика відносин держави та інститутів громадянського суспільства в Україні.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Громадянська освіта : посібник. за заг. ред. О.В. Літвінова. Д. : ТАМАРИСК, 2017. 100 с.
2. Рибалка В.В. Соціально-педагогічне і психологічне забезпечення розвитку дієвого громадянського суспільства і особистості громадянина: посібник. К.:ТАЛКОМ, 2018. 226 с.
3. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, вид. 11- е, доп. і перероб. Київ : 2016. 48с.
4. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів. за ред. О.А. Корнієвського. К.: НІСД, 2016. 72 с.

Допоміжна

1. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. 2020. Т. 2. №. 1-18. С. 37-47
2. Воронянський О. В. Евристичний потенціал концепту «глибинна держава» в політологічній аналітиці. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. 2021. Т. 2. №. 21. С. 15-26
3. Voronyanskyi O. Суверенітет: проблема суб'єктності. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки. 2018. №. 3. С. 15-19.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/>
3. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>
5. Інститут трансформації суспільства. URL: <http://www.soskin.kiev.ua>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумковий контроль	100-бальна, національна ECTS	до 50	50% від підсумкової оцінки за навчальний курс (екзаменаційне випробування в усній формі або тестування)
Поточний контроль	100-бальна накопичувальна	до 50	якість та активність роботи на лекційному занятті (участь у дискусії тощо)
			якість та активність роботи на практичному або семінарському занятті (виконання завдань, участь у дискусії)
			якість виконання завдань у межах самостійної роботи
			якість виконання індивідуального завдання

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.